

GÖĞBALDIR*

Dr. Doğan KAYA

Bu masalı 7.10.1987 tarihinde Gürün'ün Karadoruk köyünde, Turan oğlu Hasan Türkmen'den derledim. Hasan Türkmen 1932 doğumlu olup ilkokul mezunudur. Bize bu masal ile birlikte iki masal daha anlatmıştır. Kaynak şahıs, çalışmak için gittiği Muğla, Eskişehir, Balıkesir ve İstanbul gibi illerde bir müddet kalmış ise de, ömrünün çoğunu köyünde geçirmiştir. Anlattığı masalları çocuklarından birine de öğretmiştir. Olağan olmayan ve komik hadiselerle örülü bir kısım hikâyeleri de, kendisi düzmüştür.

Aşağıdaki masal, anlatanın üslubu bozulmadan kaleme alınmıştır.

Metin:

Zamanın birinde bir atılmaz tüfeğim vardı, bir de topal atım vardı.

Gittim, bitmedik çalının dibinde doğmadık tavşanı vurdum.

"Bunun yağını eriteyim de çizmelerime çalayım" dedim.

Baktım ki, bir tepenin başında iki binâ görünüyor.

Gittim ki; biri yıkılmış, birin temeli yok.

Yıkık binâyâ baktım ki, iki tâne karı yatıyor; biri ölmüş, birinin canı yok.

Ölü kariya sordum; "Bu yağları nerede eriteceğim?".

"Şurada iki tencere var" dedi.

Gittim ki; birinin dibi yok, birinin kasnağı yok.

Dibi olmayan tencerede yağı erittim.

Çizmenin birine yetti, birine yetmedi. Yağlanmayan çizmem küstü gitti.

Çizme gitti, ben gittim; çizme gitti, ben gittim,

Baktım ki; çizmem bir devenin üstündeki karpuzun içine girdi.

Elimi ayağımı büzdüm, bende arkası sıra girdim.

Girdim ki, karpuzun içi bir şehir, bir şehir ki, Paris gibi.

"Ben burada alış veriş ederim" dedim.

Elimi cebime attım ki, bir on param var, bir yüz param var.

On parayı verdi, bana iki ceviz verdiler.

*Yayımlandığı yer: Erciyes, S. 224, Ağustos 1996, s. 27-29.

Birini kırdım çürük çıktı, birini kırdım fos çıktı.
 Çürük çıkan cevizden Allah bir ceviz verdi, bir ceviz verdi, dal budak kırıldı.

Köyün dölleri gelen taşladı, giden taşladı.
 Cevizin başı oldu bir tarla."Ulan, ben bunu süreceğim?" dedim.
 Adana'ya gittim, çalıştım çabaladım, bir çift öküz parası kazandım, getirdim.

Ok yok ki, çift sürelim.
 Samanlığa girdim ki, çavdar saplarından bir ok var.
 Onu da getirdim, çift kurdum. Dön babam, tös babam burayı sürdüm.
 Öyle kesekler kalktı ki hiç sorma..
 Allah bir ekin verdi, bir ekin verdi ki, adam boyu.
 Ekin yetti, biçmeye gittim.
 Benim biraz ekine yüzüm yok.
 Sıcak düştü, kafam şişti, belim ağrıdı.
 Bir tilki geldi, ekine dadanmış yiyordu.
 "Ulan, bu tilkiyi öldüreyim" dedim.
 Galıçı attıydım, tilkinin g..üne gitti.
 Tilki kaçtı, galıç biçti..Tilki kaçtı, galıç biçti,
 Ekin bitti. Tilki s...tı, galıç düştü.
 "Ben bunu nasıl toplayacağım" diye düşünürken;
 Cenab-ı Allah bir yel verdi, torladı topladı, bizim harmana yığıdı.
 Harman yola yakın idi.
 Önceleri kervancılar develerle giderdi.
 Deve taşınca, devenin ayağından bir çınğı çıktı.
 Çınkı çıkınca sıçradı ekine düştü.
 Ateş çıktı, harman yandı, kül oldu.
 O yalan, bu yalan, fili yuttu bir yılan. Bu da mı yalan?
 Karıncaya vurdum palanı, yede yede çektim kolanı.
 Karıncaya bindim, deveyi kucağıma aldım.
 Aldık sazı sinesine geldik sözün binasına...

.....
 Zamanın birinde bir padişahın kırk tane oğlu vardı. En küçüğünün adı Göğbaldır idi.

Bunlar büyüyor. Büyüyorlar amma evlenmiyorlar. Vezir vüzera toplanıyor, Padişaha diyorlar ki:

-Senin uşakların neye evlenmiyor; everelim.

-Bunun üzerine padişah, uşakların başına topluyor.

-Oğlum, hep büyüdünüz, sizi everelim deyince

Göğbaldır diyor ki:

-Baba! Bir anadan bir babadan kırk tane kız olmazsa, biz evlenmeyiz.

-Peki nerede bulacaksınız, diyor.

-Biz buluruz, diyor.

Sabah oluyor. Kırkı da yürüyor. Az gidiyor, uz gidiyor, dere tepe düz gidiyor. Ödünç almış un gibi, derelerde yel gibi, tepelerde sel gibi.. Arkalarına bakıyorlar ki bir arpa uzunluğu yol gitmişler. Amasya'dan Zile'den, şimdi geçtik buradan. Çamur dizde, su topukta gidiyorlar. Gidiyorlar ki, bir çöl.. Yazının yüzünde büyük bir konak. Konağa gidiyorlar. Orası Ağdev'in yeri imiş. Bir ananın bir babanın da kırk tane kızı varmış. Üç kardeş dev; Ağdev, Karadev, Sarıdev, ana babalarını öldürmüşler, bu kızları yanlarına getirmişler. Yirmisi Ağdev'in yanındaymış, on dokuzu Sarıdev'in yanında, biri de Karadev'in yanındaymış.

Göğbaldır, kardeşlerini içeride koyuyor, Ağdev'in yanına gidiyor. Öteki kardeşlerinin haberi yok. Göğbaldır kapının birini açıyor ki, orada yirmi tane kız var.

-Aman insanoğlu! Buraya neye geldin, diyorlar.

-Çabuk kardeşlerime yemek hazırlayın, diyor Göğbaldır.

Yemek hazırlatıyor, getiriyor. Kardeşleri soruyor.

-Bunları nereden aldın?

-Anam pişirmiş, heybeye koymuştu, diyor.

Kılıcını alıyor -bir kötü kılıcı varmış- kapıya duruyor. Bakıyor ki, dev geliyor.

-Ey insanoğlu! Kaç gündür insan eti yemedim, diyor. Al sana bir güz diyor.

Oğlan vurunca gürzü ikiye bölüyor, devi orada öldürüyor. Kardeşlerine hiç demiyor bile. Kızlara diyor ki:

-Siz burada durun.

Kardeşlerini alıyor, bu kez de Sarıdev'in konağına gidiyor. Orada Sarıdev'i de öldürüyor. Sarıdev'in yanında da on dokuz kız var. Karadev'in yanına gitmeden bunları da kurtarıyor. Kardeşlerini yanına alıp Karadev'in konağına götürüyor, içeriye oturtuyor. Bir kapıyı açıyor ki dünyâ güzeli bir kız. Kızın bir gözünden kan, bir gözünden yaş akıyor. Kız o zamana kadar;

-Ey insanoğlu! Buraya neye geldin, diyor. Karadev kardeşlerinin öldürüldüğünü duydu. Diyor ki: "Elbette o Göğbaldır buraya gelir."

-Sen hiç korkma, diyor. Kardeşlerime yemek hazırla.

Kız, yemek hazırlıyor. Göğbaldır yemeği getiriyor, bunlara veriyor.

-Kardeş, bunları nereden aldın, diyorlar.

-Anan pişirmiş, heybeye koymuştu, diyor.

Onların yanından çıkıyor. Kılıcını alıp kapıya duruyor. Bakıyor ki dev geliyor. Karadev;

-Ey Göğbaldır, diyor. Ağdev'le Sarıdev'i yedin sıra bana mı geldi?

-Seni de yenerim inşallah diyor.

Karadev, gürzünü atıyor, oğlana değmiyor. Oğlan kılıcı atıyor ama kesmiyor kılıç. Bunlar bir birine girişiyor. Göğbaldır, kaldırıp devi altına alıyor. Altına alınca oğlana diyor ki, Karadev:

-Göğbaldır! Sen beni öldüremezsın, hiç imkânı yok. Ben de seni öldüremem. Yalnız, kardeşlerin kızları alıp gitsin . Denizin öte yanında Padişahın bir kızı var. O kızı bana getirirsen, ben kızı sana veririm. Yoksa senin yakanı koyurmam.

-Nasıl geçeceđim denizi, diyor.

-Ben sana bir duâ belleteceğim, bir de gem vereceğim. Duâyı okursun. Gem'i çarptın mı deniz aygırı gelir. Biner öte yana geçersin, diyor.

-Peki diyor.

Göğbaldır, kardeşlerinin yanına gidiyor, diyor ki:

-Bakın kardeşlerim, diyor. İlk geldiğimiz konakta yirmi kız var, ikincide de on dokuz kız var, bir de burada toplam kırk kız. Bunları götürürsünüz. Bu benimki, diyor tek kıza. Ben gelene kadar buna bakın. Ötekilerin de her biri birinize.

Geri Karadev'in yanına gidiyor. Karadev duâ belletmede olsun, biz gelelim otuz dokuz kardeşe...

Otuz dokuz kardeş, o kırk kızını alıp geliyorlar. Yolda da bir gömlek kanlıyorlar. Getiriyorlar, babalarına diyorlar ki:

- Göğbaldır, Böyle böyle vuruldu öldü. Biz de üç tâne devî öldürdük, kırk tâne kız getirdik.

Böyle deyince, babaları diyor ki:

-Göğbaldır'ın ya ölü ya diri haberi gelmeyince ben sizi evermem.

Bunlar orada kalsın, gelelim Göğbaldır ile deve...

Dev, buna bir duâ belletiyor, eline bir gem veriyor. Denizin kenarına gidiyorlar. Gem'i çarpınca aygır geliyor. Denizin ortasında bir ada varmış. Diyor ki dev:

-Bu adaya gidince in yaya yürü. Öte gidince yine duâ oku. Gem'i çarp, aygır yine gelir .

Göğbaldır, aygıra biniyor, adaya gidiyor. Adaya gidince gemi atın başına koyuyor. Aygır gemle gidiyor. O yana bu yana dolaşırken bakıyor ki, bir ihtiyar pir, orada duruyor. Pir, buna diyor ki:

-Oğlum! Sen de mi Karadev'in oyununa geldin? Ben de buraya geldim, burada kaldım.

Göğbaldır:

-Gemi aygırın başında koydum, deyince ihtiyar;

-Bende var diyor. Bu gem'i al. Şimdi sen duâyı olur da denize çarparsan, anı aygır gem başında gelir. Geminin birini sakla, bir gün sana lâzım olur.

-Peki diyor.

-Yalnız senden bir dileğim var, diyor ihtiyar. Gelirken bana on iki metre bezle, bir kalıp sabun getir. Sen gelinceye kadar ben ölüyorum. Beni buraya defnet, git.

-Peki, diyor.

Göğbaldır gidiyor. Duâyı okuyor, gemi çarpınca aygır geliyor. Biniyor öte tarafa geçiyor. Öbür gem'i de beline bağlıyor. Hani, "Birgün lâzım olur." dedi ya.. Gidiyor bir eve misafir oluyor.

-Ana beni misâfir al, diyor.

Kadın bunu misafir alıyor. Göğbaldır, kadından su istiyor. Kadın içeri gidiyor, bir tase işeyip getiriyor. Göğbaldır içiyor.

-Öf ana, suyun da ne tuzluymuş diyor.

Kadın diyor ki.

-Oğlum! Burada pınarın başında bir dev yatar. Haftada bir kız yer. O kızı yiyinceye kadar ne su alırsak, hepsi işte o, diyor. Bugün de Padişahın kızının sırası.

Göğbaldır diyor ki:

-Ana o kız giderken bana haber verir misin?

-Veririz, diyor.

Bu, içeri giriyor oturuyor. Kız giderken haber veriyorlar. Göğbaldır da beraber gidiyor. Kız, bir de kuzu götürürmüş. Göğbaldır, orada bu kuzuyu yemeye başlıyor. Dev bunu görüyor.

-Hııı, diyor. Kuzumu yersin öyle mi? Önce seni yiyeyim de o zaman gör.

Dev ortaya çıkıyor. Göğbaldır, hemen vurur vurmaz devi öldürüyor. Kız, beş parmağını da kana batırıyor, Göğbaldır'ın sırtına vuruyor. Kız kaçıyor. Saraya varınca padişah diyor ki:

-Kızım neye geldin? Şimdi dev gelir bizi yer, deyince,

-Baba! Bir delikanlı geldi, devi öldürdü, diyor.

-Görsen tanır mısın, diyor.

-Tanırım, diyor. Sirtına, kana batırıp beş parmağımı vurdum.

Padişah; "Bir hafta kimse evinde yemek yemeyecek, benim sarayımda yiyecek" diye tellal bağırtıyor. Herkes gidip yiyor. Bu oğlan gitmiyor, kadının evinde karnını doyuruyor. Kadın her gün buna yemek getiriyor. Birgün bekçiler bunu çeviriyorlar.

-Nereye götürüyorsun bu yemekleri, deyince,

-Evde bir oğlum var, ona götürüyorum, diyor.

-Yarın oğlun da gelsin diyorlar.

Devirsi gün oğlunu da getirince, kız pencereden bunu görüyor.

-Baba geliyor, diyor.

Oğlanı padişahın yanına götürüyorlar. Padişah;

-Oğlum, dile dileğini, diyor.

O da;

-Diledim kızını, diyor.

-Kızımı zâten sana verdim oğlum. Daha dile dileğini.

-Diledim, on iki metre bezle, bir kalıp sabun istiyorum.

-Padişah, bunları veriyor. Sabah oluyor bu kızı alıyor, denizin kenarına geliyor. Duayı okuyor, gem'i çarpıyor. Aygır geliyor. Biniyorlar aygıra. Adaya geliyorlar ki, hakikaten ihtiyar ölmüş. İhtiyarı defnediyor. Kız diyor ki:

-Beni nereye götürüyorsun?

-Seni deve götürüyorum, diyor.

-Keşke beni deve götürmesen de burada öldürsen, deyince kıza diyor ki:

-Ben saklanırım. Sen bunun canını sor ki, canı nerede. Ben bulur, onu öldürürüm. Seni de alır giderim.

Devin yanına gidiyorlar. Karadev'e kızı verince dev diyor ki:

-Tamam, sen gidebilirsin artık, kurtardın.

Göğbaldır gidip saklanıyor. Aradan zaman geçiyor. Kız Karadev'e diyor ki:

-Sen sabahleyin kalkıp ava gidiyorsun, ben burada yalnız kalıyorum. Senin canın neredeyse onu bana de ki, ben onunla gönlümü eğleyim.

-Benim canım şu posttadır, diyor.

Orada bir namaz postu varmış. Karadev, yine ava gidiyor. Göğbaldır geliyor.

-Ne dedi, diyor.

-Şu posttaymış, devin canı, diyor.

-Sen o posta boncuk cıncık tak, takmadık bir kılını koyma. Akşam gelince döşek ser, üstüne koy. O sana sebebinin sorar.

Kız, akşama kadar hiçbir iş görmüyor, o postu donatıyor. Akşam dev gelince, bir döşek seriyor, üstüne oturtuyor.

Dev diyor ki:

-Hı deli, hiç postta can olur mu? Ben seni kandırdım.

Kız da o zaman;

-Doğrusunu söyle ki, ben gönlümü eğleyim.

-Benim canım nerede biliyor musun? Senin geldiğin yerdeki pınara üç tane dev gelir, birer kilo su içerler. Karanın değil, beyazın karnında değil, sarısının karnında bir tane kutu var. Onun içinde üç tane cücük var. O cücükler öldü mü, ben de ölürüm, diyor.

Sabah oluyor. Bu ava gidince Göğbaldır geliyor. Kız devin canının nerede olduğunu söylüyor. Göğbaldır:

-Tamam, diyor.

Belinde hani ayrıca bir gem daha var ya.. Gidiyor, denizin kenarına duayı okuyor, gem'i çarpıyor. Çarpınca aygır geliyor. Aygıra biniyor, geçip gidiyor. O pınarın üstünde bir tane taş varmış. Taştan gözetliyor. Karadev geliyor, bir kilo su içip gidiyor. Ağdev gelip içip gidiyor. Derken Sarıdev de geliyor. Bu gelince Göğbaldır, kılıcıyla vurup öldürüyor. Karnını yarıyor ki, hakikaten bir kutu, kutunun

içinde üç tane cücük. Cücüğün birini orada öldürüyor. Cücüğün birini orada öldürünce dev evde hastalanıyor.

-Başım ağrıyor. Korkarım, canım Göğbaldır'ın eline geçti, diyor.

Kız da diyor ki:

-Göğbaldır gideli bir hafta oldu, nereden eline geçecek?

Göğbaldır, iki cücüğü alıp geliyor. Devın yanına gelince, dev buna yalvarıyor.

-Etme Göğbaldır, diyor. Ölene kadar kapında köle olurum, öldürme.

Göğbaldır, cücüğün birini daha öldürünce, canı hırtleğine çıkıyor. Göğbaldır deve acıyor, öldürmek istemiyor. Kız;

-Ver bakayım, diyor.

Cücüğü Göğbaldır'dan alıp öldürüyor. Üçüncü cücük de ölünce, devın canı çıkıyor. Göğbaldır, bunun üstüne yükte hafif pahada ağır nesi varsa, torluyor topluyor, kızı da alıp memleketine geliyor. Padişaha haber oluyor ki ; "Göğbaldır geliyor" diye.

Padişah, bu kızı, bir de eskiden vardı ya onu, Göğbaldır'a veriyor. Öteki otuz dokuz kızı da Göğbaldır'ın otuz dokuz kardeşine veriyor. Etrafa okuntu salıyor, düşün ediyor.

Çiftçi asasıyla, ağa kesesiyle, boyun bükeni, samı kıranı, b.. püsür yiyen hepsi geliyor.

Hikâyedir bunun adı, dinlemede gelir tadı, dinlemeyenin anasını ağlatsın Mısır'daki kadı...

Masalda geçen mahalli kelimeler:

<i>cücük</i>	:kanatlı hayvanların yavrusu
<i>çalmak</i>	:sürmek
<i>çingı</i>	: kıvılcım
<i>ekine yüzü olmamak</i>	: ekinle uğraşmaya isteksiz olmak
<i>galıç</i>	:orak
<i>girişmek</i>	:kavgava tutuşmak
<i>hırtlek</i>	: gırtlak

<i>kesek</i>	: katılaşmış toprak parçası
<i>kolan</i>	: dizgin
<i>koyurmak</i>	: bırakmak, salıvermek
<i>okuntu</i>	: düğüne davet haberi
<i>samı</i>	: öküz arabasında öküzlerin bağlandığı ağaç
<i>yazı</i>	: yerleşim yeri dışındaki arazi, kır